

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-66>

УДК 330.322

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF INVESTMENT STRATEGIES IN BUSINESS

Романів Антон Володимирович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2961-4550>**Ситник Йосиф Степанович**

доктор економічних наук, доцент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8718-5738>**Romaniv Anton, Sytnyk Yosyf**

Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена актуальним питанням розроблення обґрунтованих інвестиційних стратегій в підприємстві в умовах структурних, економічних та фінансових ризиків. Розглянуто різні змістові наповнення поняття інвестиційної стратегії підприємства залежно від контексту застосування. Проаналізовано властиві ознаки інвестиційної стратегії, що виокремлюють її серед інших стратегій підприємства. Досліджено та узагальнено основні принципи розроблення інвестиційної стратегії підприємства. Обґрунтовано взаємозв'язок між видом економічної діяльності підприємства та складністю розроблення інвестиційної стратегії. Виявлено різну чутливість інвестиційних стратегій до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі суб'єктів підприємства. Визначено особливо чутливі складові параметри для опрацювання в процесі розроблення інвестиційної стратегії підприємства.

Ключові слова: підприємництво, стратегія, інвестиційна стратегія, принципи, ризики, вид економічної діяльності, інвестиції, розвиток, інновації.

The article is devoted to topical issues of developing sound investment strategies in entrepreneurship in conditions of structural, economic and financial risks. It is emphasized that investments are the main factor of economic growth and scaling of enterprises. Considered different contents of the concept of investment strategy of the enterprise depending on the context of application. The characteristic features of the investment strategy that distinguish it from other strategies of the enterprise are analyzed. Such signs include: the essence of the strategy, purpose, primary task, object, components, and direction. Two main types of enterprise investment strategies are singled out: developmental and reproductive. Modern national challenges and threats in the process of developing investment strategies by business entities are identified. The main principles of developing the investment strategy of the enterprise have been studied and summarized. The relationship between the type of economic activity of the enterprise and the complexity of developing an investment strategy is substantiated. It was found that industry factors in the development of investment strategies determine: the ideology of investment, the goal or set of goals of investors, the direction of investment, probable sources of investment, the choice of the type of strategy in view of the comparison "profitability – risk", the pace and duration of investment, the presence of alternative / non-alternative project strategies and criteria for their selection. Different sensitivity of investment strategies to changes in the internal and external environment of business entities was revealed. Particularly sensitive component parameters for development in the process of developing the investment strategy of the enterprise have been determined. These include: substantiating the investment capabilities of the enterprise, outlining the investment needs of the enterprise, developing a system of organizational and economic measures to ensure the implementation of the investment strategy, evaluating the effectiveness of the investment strategy on specific projects.

Key words: entrepreneurship, strategy, investment strategy, principles, risks, type of economic activity, investment, development, innovation.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах розвитку національної економіки України успіх будь-якого суб'єкта підприємництва залежить від багатьох факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, серед яких визначне місце займає інвестиційна стратегія. Інвестиційна стратегія є ключовим рушієм розвитку підприємства, від рівня її обґрунтованості та далекоглядності залежить ефективність роботи підприємства та його конкурентоспроможність. Російсько-українська війна та стагнація національної економіки поставили серйозні виклики перед українським підприємництвом – розроблення інноваційних продуктів, пошук джерел інвестування, дослідження інвестиційних ризиків, залучення і мотивування творчого й фахового персоналу. Провідним завданням керівників підприємств є визначення напрямів та пошук інноваційних сфер застосування інвестиційних стратегій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику розроблення, структурування, механізмів формування інвестиційних стратегій підприємств на різних стадіях їхнього соціально-економічного розвитку досліджували низка науковців за багатьма напрямками. Зокрема, О. Ястремська у монографії обґрунтовувала методологічні та методичні засади інвестиційної діяльності промислових підприємств. Автори В. Пономаренко, В. Гриньова, Н. Лисиця та ін. у своїй монографії досліджували економічні та соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю. Науковці О. Маковоз, Д. Крайня і О. Обуховський розглядали питання факторів інвестиційної стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності підприємства. Дослідники Т. Шталь, В. Козуб і Л. Бондаренко сфокусували свою увагу на формуванні інвестиційної стратегії вітчизняним підприємством у міжнародному бізнесі. Процес планування ефективної інвестиційної стратегії підприємства обґрунтовано у праці Л. Штанько. У статті О. Тридід досліджено розроблення інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості. С. Стахурська окреслила формування інвестиційної стратегії в контексті змін в організації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність прагматичних верифікацій щодо взаємозв'язку між рівнем обґрунтованості інвестиційної стратегії та джерелами інвестування, а також її сумісності із загальною стратегією розвитку. Зазначене є критично важливим для будь-якого суб'єкта підприємництва, оскільки це дозволяє оці-

нити, наскільки інвестиції у розвиток трансформуються на реальні показники ефективності підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та систематизація теоретико-методичних засад та прикладних рекомендацій щодо розроблення інвестиційних стратегій суб'єктів підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поточний стан розвитку національної економіки України характеризується невизначеністю та динамічністю воєнно-політичних, економічних, соціальних та демографічних процесів, що природно впливають на діяльність суб'єктів господарювання. Такі тенденції змушують підприємницьке середовище зважено обирати напрями інвестиційної діяльності та всебічно обґрунтовувати управлінські рішення пов'язані з інвестиційною стратегією підприємств різних видів економічної діяльності.

Інвестиції є основним чинником економічного зростання та масштабування діяльності підприємств. Загальновідомо, що інвестиції поділяють на такі основні види: інвестиції в матеріальні активи (будівництво, обладнання тощо); фінансові інвестиції (придбання часток капіталу підприємств, акції, облигації державні та корпоративні, депозитні сертифікати); інтелектуальних інвестиції (патенти, трансферт знань, винаходи, товарні знаки тощо); інвестиції у розвиток персоналу (навчання, підвищення кваліфікації, стажування тощо). В науковій літературі знаходимо твердження, що інвестиції підприємств та організацій залежать від низки фундаментальних ознак, зокрема: ринкової вартості підприємства та інституційного середовища його функціонування; довготермінових цілей розвитку підприємства; наявності взаємозв'язку між інвестиційними стратегіями та обсягами інвестицій підприємства [6, с. 21].

Ключовим аспектом у процесі інвестиційної діяльності підприємств є розуміння інвестиційної стратегії. Змістове наповнення цього терміну трактується багатьма дослідниками порізно, залежно від контексту застосування. Визначення сутності цього поняття представлено в таблиці 1.

Позаяк інвестиційна стратегія суб'єкта підприємництва є складовою його загальної стратегії розвитку, то вона має властиві ознаки, що виокремлюють її серед інших стратегій підприємства, зокрема: 1) сутність (комплекс рішень, планів і заходів, пов'язаних із ефек-

Таблиця 1

Трактування інвестиційної стратегії підприємства

Змістове наповнення	Авторство
Інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, визначуваних загальними завданнями його розвитку і інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення	І. А. Бланк
Інвестиційна стратегія підприємства – комплекс довгострокових цілей у галузі капіталовкладень та вкладень у фінансові активи, розвиток виробництва, формування оптимальної структури інвестування, а також сукупність дій щодо їх досягнення	Л. М. Докієнко, В. В. Клименко, Л. М. Акімова
Інвестиційна стратегія – це система дібраних довгострокових цілей та засобів їх досягнення що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства	В. Г. Федоренко
Інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах	Т. В. Майорова, Н. А. Хрущ
Інвестиційна стратегія полягає у формуванні системи довготермінових завдань інвестиційної діяльності підприємства і забезпеченні вибору найефективніших шляхів їх досягнення	Н. П. Мешко Є. О. Солонська
Інвестиційна стратегія – система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначається довгостроковими завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також передбачає вибір найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей	Г. В. Козаченко
Інвестиційна стратегія підприємства – це системне поняття, яке повністю відображає особливості інвестиційної діяльності, та спрямоване на її розвиток як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективах	К. В. Орехова

Джерело: складено авторами на основі [2; 5; 7; 8; 10; 11; 15; 16]

тивним управлінням інвестиційними потоками); 2) призначення (підтримання корпоративної, ділової й функціональних стратегій підприємства при управлінні матеріальними, супутніми інформаційними й фінансовим потоками, осіб інвестиційними); 3) першорядне завдання (формування зв'язку між стратегіями ділового й функціонального рівня для ефективного управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками); 4) об'єкт (інвестиційний потік); 5) складові (реальне інвестування, фінансове інвестування, інноваційне інвестування, кадрово-соціальне інвестування, екологічне інвестування); 6) спрямування (переміщення інвестиційного потоку з оптимальними витратами) [2; 7; 8; 11; 15].

У процесі розроблення виокремлюють два основні види інвестиційних стратегій підприємств:

– розвиткові (активні) інвестиційні стратегії покликані забезпечувати розширене зростання прибутковості до середньогалузевого або лідерського рівня вкладень, що

передбачають відбір та реалізацію різних інноваційних (технологічних, організаційних, маркетингових тощо) проєктів;

– відтворювальні (пасивні) інвестиційні стратегії покликані забезпечувати наявний рівень розвитку та потенціал підприємства.

Розроблення інвестиційних стратегій у підприємстві потрібно опирати на визначені основні принципи, рис. 1. На думку дослідників [3], це мають бути принципи сучасної управлінської парадигми – системи стратегічного управління.

Здійснення інвестиційної функції суб'єктом підприємства природно пов'язана з формуванням його інвестиційної стратегії, яка розкриває можливості та обмеження на які можуть нарадитися підприємства та організації в процесі своєї інвестиційної діяльності. Актуальність розроблення ефективної інвестиційної стратегії суб'єктами підприємства важко переоцінити в умовах сучасних національних викликів та загроз: продовження російсько-української війни, звуження сукупного попиту та загострення економічної

Рис. 1. Основні принципи розроблення інвестиційної стратегії підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 4]

ситуації в державі, звуження ринку праці та демографічні дисбаланси, зростання податкового навантаження та витрат на соціальний захист персоналу, непередбачуваність поведінки агентів на фінансовому ринку, міжнародна невизначеність тощо.

Важливим аспектом при розробленні інвестиційної стратегії в умовах українського сьогодення є приналежність суб'єкта підприємства до певного виду економічної діяльності. Адже вид діяльності підприємства формує низку специфічних (галузевих) чинників, які визначатимуть: ідеологію інвестування (забезпечення динаміки розвитку, посилення конкурентоспроможності, вихід на нові ринки, відповідність стадії життєвого циклу); визначення мети або сукупності цілей інвесторів (збереження капіталу інвесторів, збільшення їхнього капіталу, отримання доходів, підтримка ліквідності вкладень); напрям інвестування (наявність інфраструктури, національні і міжнародні регуляторні обмеження, стан ринку капіталів); ймовірні джерела інвестування

(зовнішні, внутрішньо національні, власні); вибір виду стратегії з огляду на співставлення «прибутковість – ризик» (агресивна, консервативна, помірно консервативна); темп та тривалість інвестування (поточне, середньо термінове, довготермінове); наявність альтернативних / безальтернативних проєктів стратегій та критеріїв їх вибору тощо.

З огляду на зазначене, інвестиційні стратегії суб'єктів підприємства в сфері промисловості, будівництва, сільського господарства, страхування чи ІТ-сектору матимуть різні характеристики, змістові наповнення, а також різну чутливість стратегій до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Аналізування літературних джерел [1; 3], свідчить про те, що в процесі розроблення інвестиційної стратегії підприємства особливу роль відведено: обґрунтуванню інвестиційних спроможностей підприємства (організаційних, фінансових, інтелектуально-трудових, маркетингових, інформаційних); окресленню інвестиційних потреб підприємства (умови

залучення інвестиційних ресурсів, обсяги інвестування); опрацювання системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії; оцінюванню ефективності інвестиційної стратегії на конкретних проєктах (очікувана рентабельність інвестицій, чистий дисконтований дохід; внутрішня норма дохідності; дисконтований період окупності тощо).

Отже, розроблення інвестиційної стратегії в підприємстві залежить від особливостей економічної та інвестиційної діяльності

суб'єкта господарювання, а також її сумісності із його загальною та операційною стратегіями.

Висновки. Розроблення інвестиційних стратегій суб'єктів підприємництва має бути цілісним процесом, що охоплює однозначні організаційно-методичні та інноваційні підходи, принципи, чіткість визначених цілей та критеріїв ефективності, адекватність умовам середовища господарювання, а також узгодженість з інтересами власників та національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бестужева С. В., Козуб В. О. Формування та реалізація міжнародної інвестиційної стратегії підприємства: методичний аспект. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 16–20.
2. Бланк І. О., Гуляєва Н. М. Інвестиційний менеджмент: підручник. Київ. нац. торг. екон. унт. 2003. 398 с.
3. Гуроров О. І. Інвестиційна стратегія підприємства: принципи, методи та етапи розробки. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”*. 2021. № 2. Т. 2. С. 212–226.
4. Данкеєва О. М. Окремі концептуальні аспекти щодо формування інвестиційної стратегії підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 46–50.
5. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Академвидав. 2011. 405 с.
6. Каут О. В., Дунайчук С. М. Аналіз типових інвестиційних стратегій промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 20–24.
7. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві. Київ : Лібра, 2010. 368 с.
8. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2010. 376 с.
9. Маковоз О. С., Крайня Д. Р., Обуховський О. В. Фактори інвестиційної стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2021. Вип. 5(32). С. 70–75.
10. Мешко Н. П., Солонська Є. О. Інвестиційна складова стратегії розвитку підприємств в умовах кризи. Київ : ЦУЛ. 2008. 345 с.
11. Орехова К. В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 14–17.
12. Пономаренко В. С., Гриньова В. М., Лисиця Н. М. Економічні та соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю: монографія. Харків : ХДЕУ. 2003. 180 с.
13. Стахурська С. Формування інвестиційної стратегії в контексті змін в організації. *Економіка та суспільство*. 2022. (41).
14. Тридід О. М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості. *Управління проєктами та розвиток виробництва: зб. наук. пр.* Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля. 2011. № 1 (37). С. 92–99.
15. Федоренко В. Г. Основи менеджменту : підручник. Київ : Алерта. 2007. 420 с.
16. Хрущ Н. А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії і технології. Хмельницький : ХНУ. 2010. 309 с.
17. Шталь Т. В., Козуб В. О., Бондаренко Л. М. Формування інвестиційної стратегії вітчизняним підприємством у міжнародному бізнесі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Випуск 1 (49). С. 213–216.
18. Штанько Л. О. Процес планування ефективної інвестиційної стратегії підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці: Зб. наук. праць*. Київ. 2009. С. 65–67.
19. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: монографія. 2-ге вид. Харків : ВД "ІНЖЕК". 2004. 488 с.

REFERENCES:

1. Bestuzheva S. V., Kozub V. O. (2020) Formuvannya ta realizatsiya mizhnarodnoyi investytsiynoyi stratehiyi pidpryemstva: metodychnyy aspekt [Formation and implementation of the international investment strategy of the enterprise: methodical aspect]. *Ekonomichnyy prostir – Economic space*, vol. 154, pp. 16–20.

2. Blank, I. O. and Huliaieva, N. M. (2003) Investytsijnyj menedzhment [Investment management]. Kyiv. nats. torh. ekon. un-t. Kyiv, Ukraine. 398 p.
3. Hutorov O. I. (2021) Investytsiyna stratehiya pidpryyemstva: pryntsyipy, metody ta etapy rozrobky [Investment strategy of the enterprise: principles, methods and stages of development]. *Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya „Ekonomichni nauky” – Bulletin of the KHNAU named after V.V. Dokuchaeva "Economic Sciences" series.* vol. 2, T. 2, pp. 212–226.
4. Dankeyeva O. M. (2020) Okremi kontseptual'ni aspekty shchodo formuvannya investytsiynoyi stratehiyi pidpryyemstv [Separate conceptual aspects regarding the formation of the investment strategy of enterprises]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu: seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific bulletin of Uzhhorod National University: series: International economic relations and world economy.* Issue 29, pp. 46–50.
5. Dokiienko L. M., Klymenko V. V., Akimova L.M. (2011). Investytsiynny menedzhment [Investment management]: navch.posib. Kyiv: Akademvydav. 405 p.
6. Kaut O. V., Dunaychuk S. M. (2018). Analiz tipovykh investytsiynykh stratehiy promyslovykh pidpryyemstv [Analysis of typical investment strategies of industrial enterprises]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 7, pp. 20–24.
7. Kozachenko H. V. (2010) Upravlinnya investytsiyamy na pidpryyemstvi [Management of investments on enterprise]. Libra, Kyiv, Ukraine. 368 p.
8. Mayorova, T. V. (2010). Investytsiyna diyal'nist' [Investment activity]: navch. posibnyk, TsUL. Kyiv, Ukraine. 376 p.
9. Makovoz O. S., Krainia D. R., Obukhovskiy O. V. (2021) Faktory investytsiinoi stratehii v systemi pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Factors of the investment strategy in the system of increasing the competitiveness of the enterprise]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpryyemstvamy – Economics and enterprise management.* Issue 5(32), pp. 70–75.
10. Meshko, N. P., Solons'ka Ye.O. (2008) Investytsiyna skladova stratehiyi rozvytku pidpryyemstv v umovakh kryzy [Investment component of enterprise development strategy in crisis times]. TsUL. Kyiv, Ukraine. 345 p.
11. Oryekhova K. V. (2014). Formuvannya investytsiynoyi stratehiyi pidpryyemstva [Formation of the enterprise's investment strategy]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 21. pp. 14–17.
12. Ponomarenko, V. S. Hryn'ova, V. M. and Lysytsia, N. M. (2003). Ekonomichni ta sotsial'ni aspekty upravlinnia investytsiynoiu diial'nistiu [Economic and social aspects of investment activity management]. Monohrafiya, KhDEU, Kharkiv, Ukraine. 180 p.
13. Stakhurs'ka S. (2022). Formuvannya investytsiynoyi stratehiyi v konteksti zmin v orhanizatsiyi [Formation of an investment strategy in the context of changes in the organization.]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, vol. 41.
14. Trydid O. M. (2011). Rozrobka investytsiynoyi stratehiyi pidpryyemstva yak napryam zabezpechennya yoho investytsiynoyi pryvablyvosti [Development of the enterprise's investment strategy as a direction to ensure its investment attractiveness]. *Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva: zb. nauk. pr. – Project management and production development: coll. of science pr.* Luhansk: department of SNU named after V. Dalya, vol. 1 (37), pp. 92–99.
15. Fedorenko V. G. (2007). Osnovy menedzhmentu [Basics of management]: textbook. Kyiv: Alerta. 420 p.
16. Khrushch, N. A. (2010). Investytsiyna diyal'nist': suchasni stratehiyi i tekhnolohiyi [Investment activity: modern strategies and technologies]. KhNU, Khmelnytskyi, Ukraine. 309 p.
17. Shtal' T. V., Kozub V. O., Bondarenko L. M. (2017) Formuvannya investytsiynoyi stratehiyi vitchyznyanym pidpryyemstvom u mizhnarodnomu biznesi [Formation of an investment strategy by a domestic enterprise in international business]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya «Ekonomika» – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. "Economy" series.* Issue 1 (49), pp. 213–216.
18. Shtan'ko L. O. (2009). Protses planuvannya efektyvnoyi investytsiynoyi stratehiyi pidpryyemstva [The process of planning an effective investment strategy of the enterprise]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi: Zb. nauk. prats' – Problems of the systemic approach in economics: Collection. of science works.* Kyiv, Ukraine, pp. 65–67.
19. Yastrems'ka O. M. (2004). Investytsiyna diial'nist' promyslovykh pidpryyemstv: metodolohichni ta metodychni zasady [Investment activity of industrial enterprises: methodological and methodical principles]. Monohrafiya, 2d ed.,VD "INZhEK", Kharkiv, Ukraine. 488 p.